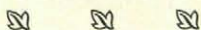

uit; indien een oude vogel op dergelijke wijze een jonge vogel tot krabbelen dwong was het geheel een tamelijk zielige vertoning van overmacht. We mogen echter niet uit het oog verliezen dat het gedrag van deze vogels, ten gevolge van gevangenschap en vreemde omgeving, niet geheel of nog niet geheel natuurlijk genoemd mag worden. Wie het gedrag van deze merkwaardige vogels goed wil bestuderen zoeken, evenals Kearton ¹⁾, de „eenzaamheid” van het eiland der 5 miljoen Pinguins!

W. VERVOORT.

1) C. Kearton, The Island of Pinguins. 1930.

DE ADDER

Wanneer in het vroege voorjaar, zo ongeveer midden Maart, de zon haar stralen over de aarde zendt, en de Veluwe weer de eerste tekenen van leven vertoont, voor wat betreft de dieren en de planten, dan heeft het een niet geringe bekoring om de van ouds bekende koesterplaatsen van de adders weer eens te gaan verkennen. Als regel vinden we steeds weer dezelfde adders, voorzover ze het leven er af gebracht hebben op dezelfde plaatsen terug, verminderd met het getal dergenen, die in de koestertijd en in de zomer door vijanden gevallen zijn, en aangevuld met het percentage, dat in de vorige zomer het levenslicht voor het eerst aanschouwde.

Het is zeer zeker de moeite waard om in het vroege voorjaar er eens op uit te trekken, en dan op windstille plaatsen achter jonge dennenaanplant en walletjes eens nauwkeurig de grond af te speuren, tussen heidekruid en andere ruigten. Met wat geluk en routine heeft men een grote kans, een enkele of meer adders te ontdekken, die gerust, als in diepe slaap verzonken, netjes opgerold tot een sterk ineengedrongen spiraal, de koesterende zonnestrallen behagelijk op hun blote lichaam laten inwerken. Allicht zullen er lezers zijn die zich afvragen, wat toch een mens beweegt, met belangstelling de moeite te nemen om op „adderverkenning” uit te gaan, temeer daar het een uiterst giftige slang betreft. Waarde lezer, we kunnen u gerust stellen, er gaat werkelijk voor een natuurliefhebber een grote bekoring van uit, temeer daar ook deze natuurobjecten steeds zeldzamer worden. De adder heeft nu eenmaal vele vijanden waarvan de mens zeer zeker de ergste is. Immers op school wordt ons al geleerd, dat de adder een giftige slang is, en kenbaar aan de zigzaglijn vanaf de kop tot de staart. Zeer vele mensen, en vooral zij die in bos en heide werken, beschouwen het als een edele daad, ja zelfs als iets heldhaftigs als zij een adder het leven benemen kunnen, er niet aan denkende, dat toch ook de adder een zeer nuttige schakel in het natuurleven uitmaakt!

Doch niet alleen de mens; de adder heeft talrijke vijanden, ook in het rijk der dieren. Voor enige jaren fietste ik over het rijwielpad langs de weg Nunspeet—Elspeet. Reeds lang van te voren zag ik dat een zwarte kraai heftig in actie was met iets dat zich op het pad voortbewoog. Daar de kraai steeds weer in de aanval was, gelukte het mij de gevechtsplaats te naderen tot op een tiental meters, waar ik me opzij van het pad enigszins verdekt op kon stellen achter een met bladeren bedekte berkenstruik. Tot mijn niet geringe verwondering zag ik de kraai gewikkeld in een heftig gevecht met een adder, een exemplaar van 60 à 65 cm lengte. Op deze korte afstand was het duidelijk waar te nemen, dat de adder, hoewel deze zich ook verdedigde door vaak naar de kraai te bijten, toch het onderspit zou moeten delven. Nadat ik ongeveer een tien minuten dit ongelijke gevecht had gadegeslagen was het merkbaar, dat de adder verzwakte; de vele sterke snavelhauwen van de kraai waren te doeltreffend raak geweest. De kraai pakte de adder beet even achter de kop, en vloog er mee weg in de richting

van een opgaand dennenbos, waar hij zeer zeker een nest met jongen had. Duidelijk was onder de vlucht van de kraai te zien dat het taaie leven nog niet geweken was, met moeite werd de vlucht van de kraai ondernomen, belemmerd door het kronkelende lichaam van de adder om hals en vleugels van de kraai! Overigens een belangwekkend tafereeltje, dat lang in het geheugen blijft.

In dit verband nog vermeldenswaard, is het volgende. Wanneer in de zomertijd bepaalde roofvogelhorsten grote jongen herbergen, zoals Havik, Sperwer, Boom- en Torenvalk, is het een interessante bezigheid, om na te gaan wat voor prooiesten er zo al onder de nestboom en daar in de buurt te verzamelen zijn. Zo vond ik voor enige jaren onder een bewoonde Havikshorst o.a. een uitgevreten adder. Het was opmerkelijk hoe netjes de „ruggegraat”, met nog de kop er aan, ongeschonden uitgevreten onder de boom geworpen was. Zo zien we dat ook de Havik niet kieskeurig in zijn menu is.

Een boswachter van een der landgoederen op de Veluwe vertelde me dat in Drente de kapmeeuwen met graagte adders verslinden.

Niet onaardige tafereeltjes belevens we soms in de zomer als we onze bijenvolken op de heide geplaatst hebben. Deze worden vaak opgesteld aan de luwzijde van een bosje of wal aan de rand van de heidevelden, tevens een dorado voor adders. Nu gebeurt het bij geval wel eens dat er aan de bijenraat in korf of kast „gesnoeid” moet worden, b.v. darrenraat verwijderd e.d.

Of nu de adders belust zijn op honingrestjes welke nog in de cellen aanwezig zijn, dan wel of het hun te doen is om het jonge darrenbroed, een feit is, dat, wanneer men de weggeworpen stukjes raat wat later grondig bekijkt, er geen restjes honing meer in zijn, doch ook geen enkel broedcelletje is meer gevuld. Daar op deze plaatsen aan de rand van de heide geen egels voorkomen en wel de adders zich steeds in de nabijheid van de bijenvolken ophouden, wettigt dit het vermoeden, dat ze zich zelf aan deze overschotjes te goed doen, of misschien afkomen op andere dieren die deze raten uitpluizen.

Van de hier voorkomende slangen, met name de adder, de ringslang en de gladde slang, treft men op de Veluwe wel het meest van alle de adder aan. Echter vertoont de adder zich voor het oog van de mens veel minder dan zijn twee verwanten. Wel zoekt de adder in het vroege voorjaar de open plekken, pal in de zon, doch wanneer de zon wat hoger aan de hemel staat, dan gaat de adder meer verborgen leven, in de schaduw, tussen gras, bosbessenstruiken en heidekruid, althans overdag als het weer wat drukkend is. Het spreekwoord, „een addertje onder het gras” is dan zeer zeker van toepassing!

Een eigenaardigheid van de adder is voorts de vervelling in het voorjaar. Wellicht gaat in de laatste tijd van hun winterslaap het vel al enigszins los zitten, althans, met het eerste ontdekken van de adders vindt men al vaak de vellen, welke pas zijn afgestroopt. Dit gebeurt op de navolgende wijze. Het oude vel gaat stuk om de kop van de adder, daar de kop met spitsaanlopend voorgedeelte steeds vooraan door ruigte (heidekruid en dergelijke) een opening baant voor het verdere gedeelte van het lichaam. Wanneer de huid dus meer en meer los gaat zitten, kan het gebeuren dat het oude vel, wat al enigszins rafelig wordt, op een gegeven ogenblik blijft haken in de dichtheid van de begroeiing, de adder kruipt door, laat het oude velletje achter, en komt te voorschijn, veel mooier, veel glanzender dan te voren het geval was.

Het mag als bekend verondersteld worden dat de adder levende jongen baart, in tegenstelling met zijn verwanten, de ringslang en de gladde slang, die eieren leggen. Het getal der jongen per moederdier is meestal 5 of 6, ook wel eens 7. De jongen worden geboren zo tegen einde Juli of Augustus, althans, ik zag nooit eerder jonge addertjes. Ook deze jongen zien hun eerste levenslicht op een zonnige plaats, maar toch goed verborgen. Het is zeer interessant deze jonge diertjes, vaak nog geen 10 cm lang, netjes opgerold, als kleine ornamenten, bij elkaar te zien liggen, zich koesterend in de zon, de overvloedige warmte is in 't algemeen groeizaam voor mens en dier en plant, zeker voor de adder.

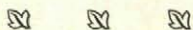
Voor hen die belang stellen in het natuurleven, raad ik aan, ook deze dieren eens van

nabij te aanschouwen, hun gedragingen te bestuderen, en men zal tot de conclusie komen dat de adder, ondanks zijn gifttanden, heus geen gevreesd dier behoeft te zijn. Ik raad een ieder, die daartoe tijd en gelegenheid heeft, gaat op verkenning uit, het brengt altijd gewin aan levensvreugde.

H. DE BOER.

VRAGEN EN KORTE MEDEDELINGEN

„**Badende duiven**”. Omstreeks 1935 verscheen op warme zomerdagen geregeld een in de buurt thuis behorende tamme witte duif in onze tuin te Santpoort. Hij vloog dan regelrecht naar het midden van de vijver, die ter plaatse ongeveer een halve meter diep was en bleef er enige tijd in rondplassen op de in D.L.N. L., afl. 9 beschreven wijze. Hierna maakte hij zich luidruchtig klepperend en kennelijk niet zonder moeite los van het water en vloog dadelijk omhoog en weg.

Gobang (bij Buitenzorg)

G. F. MEES.

Badende duiven. De verklaring van het door de heer Hellinga in D.L.N. L blz. 108 beschrevene is als volgt.

Deze badende duiven waren postduiven die van een reis uit Zuid-België terugkeerden.

Het was die dag zeer warm en waar de vogels voor de loslating waarschijnlijk onvoldoende hadden gedronken, hebben ze dit onderweg trachten te herstellen. In dat geval strijken ze plotseling op het water neer om dan drijvende daarop, snel een hoeveelheid water tot zich te nemen.

Waar een vogel niet rust voor hij zijn kwantum vocht, ongeveer 60 gram, naar binnen heeft en dit op deze wijze niet in een ruk kan geschieden zonder te nat te worden, hebben de vogels het spelletje nog enkele keren herhaald.

Eerst toen ze voldoende hadden binnen gekregen, hebben ze hun tocht voortgezet.

Deze wijze van vocht tot zich nemen is natuurlijk ongewoon, alleen reizende postduiven en vooral oude vogels, die het klappen van de zweep kennen, passen deze wijze van drinken toe.

Ze blijven slechts zolang op het water liggen als met het oog op het nat worden van hun veren toelaatbaar is.

Zo spoedig ze weer even gevlogen hebben, zijn de veren voldoende opgedroogd om zich nog een of tweemaal op het water neer te laten.

Postduivenliefhebbers met een goed opmerkingsvermogen kunnen dergelijke tafereeltjes regelmatig waarnemen op warme, drukkende dagen.

Badende duiven gaan anders te werk. Die zoeken steeds een plaatsje op waar het water niet te diep is en waar ze met de pootjes de grond kunnen raken.

Hier leggen zij zich dan in het water neer en schudden met vleugels en staart het vocht over zich heen, waarbij zij vaak ook de kop onder water steken en ook op deze wijze zich het water over de rug spoelen.

Sommige baden langer dan andere, maar geen enkele baadt zolang dat hij te nat is geworden om op te vliegen.

Duiven zijn grote liefhebbers van een verfrissend bad, ook in de winter, en vogels die daar aan gewend zijn doen dit zeker — althans wanneer hun daartoe de gelegenheid geboden wordt — enkele keren per week.

Deze vogels worden nauwelijks nat, de veren nemen het vocht niet of bijna niet op. Vogels die slechts nu en dan de gelegenheid tot baden krijgen en dan soms nog met grote tussenruimte worden vaak na korte tijd zo nat dat ze bijna niet in staat zijn om zich van de grond te verheffen en moeten dan eerst voldoende opgedroogd zijn om weer van de grond te kunnen opvliegen.

Na de baderij blijft er op het water een dun laagje grijze stof — het poeder van de veren — over. Bij vogels, die in volières worden gehouden en het badwater in kuipen of schalen toegereikt krijgen, kan dit vaak een vrij dik laagje zijn.

Duiven baden graag, en ook jonge dieren beginnen reeds op een leeftijd van zes weken daarmee. Het is een teken van goede gezondheid en levenslust; zieke vogels baden nooit.

Uitgebreide proeven hebben aangetoond dat het verstrekken van badwater aan duiven noodzakelijk is, maar een goede liefhebber zal het zijn dieren nimmer onthouden, temeer waar ze zich op deze wijze beter reinigen dan hij het zelf met een flink vette sop met borstel en handdoek zou kunnen verrichten.

Gouda.

C. A. M. SPRUIJT.